

Η Ψυχογένεση της Γραφής

Θεοδωρακάκου Μαρία

Νηπιαγωγός, ΜΤΕΕΑ

maria.theodorakakou@gmail.com

Η παρουσίαση αναπτύχθηκε για την πλατφόρμα
'Ταξίδι στον γραμματισμό'

Συνοπτική παρουσίαση

- ο Εισαγωγή
- ο J. Piaget - Θεωρία της Ψυχογένεσης
- ο Η Ψυχογένεση της γραφής κατά την E. Ferreiro
 - ✓ Βασικές αρχές ψυχογένεσης της γραφής
 - ✓ Στάδια ανάπτυξης του γραπτού λόγου κατά την E. Ferreiro
- ο Βιβλιογραφία

Εισαγωγή

- Θεμελιωτές της θεωρίας της ψυχογένεσης της γραφής υπήρξαν η E. Ferreiro και οι συνεργάτες της.
- Η E. Ferreiro, έχοντας σπουδάσει κοντά στον J. Piaget, επιχείρησε να αναπτύξει με τις μελέτες της γύρω από την ανάπτυξη της γραφής μια θεωρία που να στηρίζεται σε βασικές θέσεις του J. Piaget αναφορικά με την εξέλιξη της γνώσης σε άλλους γνωστικούς τομείς, όπως τα μαθηματικά και η φυσική
- Στηριζόμενη, λοιπόν, στις αρχές της Ψυχογένεσης του J. Piaget και υιοθετώντας βασικές κονστρουκτιβιστικές αρχές, θεώρησε την ανάπτυξη της γραφής όχι απλά ως μια εξέλιξη, αλλά ως μια γένεση, μια «οικοδόμηση», κάτι που γεννήθηκε στηριζόμενο σε κάτι που είχε προηγηθεί.

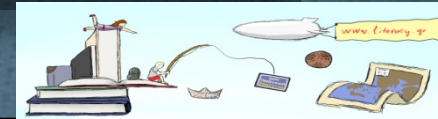

J. Piaget - Θεωρία της Ψυχογένεσης

- ο Από τη σκοπιά της Ψυχογένεσης το παιδί θεωρείται ενεργός δημιουργός της γνώσης, η κατάκτηση της οποίας αντιμετωπίζεται ως μια γένεση, ως διαδικασία που οικοδομείται στηριζόμενη σε αυτό που είχε προηγηθεί.
- ο Δίνεται, επομένως, ιδιαίτερη έμφαση στην ύπαρξη σταδίων που βεβαιώνουν μια συνεχή και αδιάκοπη δομή. Οι δομές που συγκροτούνται σε μια συγκεκριμένη ηλικία προσαρμόζονται στις δομές της επόμενης ηλικίας (Piaget, 1979, Piaget, 1980).

Αναλυτικότερα:

- ο Η γένεση προκύπτει όποτε το παιδί έχει να αντιμετωπίσει μια καινούργια κατάσταση
- ο Γένεση για τον Piaget είναι η διαμόρφωση λειτουργιών και δομή είναι η οργάνωσή τους
- ο Κάθε γένεση ξεκινά από μια δομή και καταλήγει σε μια δομή, αλλά και κάθε δομή έχει μια γένεση και η σχέση που συνδέει τη γένεση με τη δομή είναι μια σχέση ισορροπίας (Μπρενγκιέ, 1978, Παπαμιχαήλ 1988).

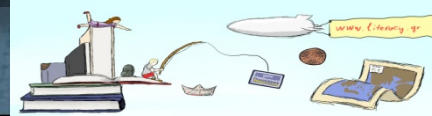

J. Piaget - Θεωρία της Ψυχογένεσης

Κατάκτηση της γνώσης

Ο J. Piaget υποστήριξε ότι:

- Το παιδί είναι ενεργός δημιουργός της γνώσης και όχι παθητικός δέκτης περιβαλλοντικών ή βιολογικών επιδράσεων
 - Η γνώση αυτή, η οποία διαφοροποιείται από εκείνη του ενήλικα και εξελίσσεται περιοδικά, κατασκευάζεται μέσα από μια σχέση αλληλεπίδρασης υποκειμένου-αντικειμένου (διαλεκτική σχέση), με το υποκείμενο να κατέχει θέση πρωταρχικής σημασίας.
 - Για να γνωρίσει ένα παιδί ένα αντικείμενο, πρέπει να δράσει πάνω του και να το μετασχηματίσει
- Μέσα από τη δράση του παιδιού πάνω στα αντικείμενα και το μετασχηματισμό των αντικειμένων, το παιδί μπαίνει σε μια διαδικασία κατανόησης των μηχανισμών του μετασχηματισμού σε σχέση με τις ίδιες τις δράσεις που τον προκαλούν
 - Η γνώση, επομένως, συνίσταται στην κατανόηση, επινόηση και εν τέλει δόμηση της πραγματικότητας, στην επίδοση δηλαδή του υποκειμένου σε μια διαρκή κατασκευή ολοκληρωμένων δομών (Πιαζέ, 1969 , Ρίτσμοντ, 1970, Βοσνιάδου, 1992, Bliss, 1994).

J. Piaget - Θεωρία της Ψυχογένεσης Αφομοιωτικά σχήματα (I)

- Ιδιαίτερη σημασία για τον Piaget έχουν τα αφομοιωτικά σχήματα που δημιουργούνται στο υποκείμενο.
- Η οργάνωση ενός σχήματος προέρχεται τόσο από τη δραστηριότητα του υποκειμένου όσο και από την κεκτημένη του εμπειρία (Πιαζέ 1979).
- Τα αφομοιωτικά σχήματα, καθώς αναπτύσσεται το υποκείμενο, διατηρούνται μέσω της διαδικασίας της επανάληψης, σταθεροποιούνται με την εξάσκηση, γενικεύονται σε ένα σύνολο καταστάσεων και με αυτό τον τρόπο εμπλουτίζονται και επιβεβαιώνονται (Παπαμιχαήλ, 1988).

J. Piaget - Θεωρία της Ψυχογένεσης Αφομοιωτικά σχήματα (II)

- ο Η στοιχειώδης γνώση οφείλεται στην ενεργό αφομοίωση του υποκειμένου και όχι σε μια απλή αποτύπωση των αντικειμένων μέσω των αισθήσεων.
- ο Κατά την ενεργό αφομοίωση το υποκείμενο ενσωματώνει τα αντικείμενα στα αφομοιωτικά του σχήματα.
- ο Μέσα από τη λειτουργία της εξισορρόπησης μεταξύ της αφομοίωσης των αντικειμένων και της προσαρμογής της δραστηριότητας του υποκειμένου στα αντικείμενα, το υποκείμενο οδηγείται στη γνώση.
- ο Σε ατομικό επίπεδο:
 - Κάθε φορά που το παιδί έρχεται αντιμέτωπο με ένα αντικείμενο μάθησης που αντιτίθεται στα ήδη υπάρχοντα γνωστικά του σχήματα προκαλείται γνωστική σύγκρουση.
 - Η μάθηση συντελείται καθώς το υποκείμενο προσπαθεί να εντάξει τα νέα στοιχεία στα γνωστικά σχήματα που ήδη διαθέτει και να ανακατασκευάσει τα σχήματα αυτά.
 - Με αυτό τον τρόπο δημιουργούνται διάφορα στάδια, τα οποία διαδέχονται το ένα το άλλο με την ίδια σειρά αλλά χωρίς να αντιστοιχούν απόλυτα σε κάποια ηλικία (Πιαζέ, 1981).
 - Ο εκπαιδευτικός μπορεί έμμεσα να διευκολύνει την ανάπτυξη του παιδιού μέσω της δημιουργίας συγκρουσιακού περιβάλλοντος και τη διαρρύθμιση του μαθησιακού περιβάλλοντος (Ματσαγγούρας, 1988).

J. Piaget - Θεωρία της Ψυχογένεσης Αφομοιωτικά σχήματα (III)

- Κατά τον Piaget, οι ιδέες των παιδιών αποτελούν ένα γνωστικό σύστημα που έχει μια ορισμένη λογική ενότητα, μια δομή. Οι γνωστικές δομές δεν παραμένουν οι ίδιες, αλλά αλλάζουν στην προσπάθεια του παιδιού να προσαρμοστεί στο περιβάλλον του.
- Πρόκειται για δομικές αλλαγές που καθορίζουν ποιοτικά στάδια ή περιόδους ανάπτυξης
(Βοσνιάδου, 1992)

J. Piaget - Θεωρία της Ψυχογένεσης Αφομοίωση και συμμόρφωση (I)

- ο Πιο συγκεκριμένα, οι βασικοί μηχανισμοί μάθησης στον άνθρωπο με τη βοήθεια των οποίων επιτελείται η αλλαγή της δομής των γνώσεων και η προσαρμογή του ατόμου στο περιβάλλον του είναι:
 - ✓ Η αφομοίωση
 - ✓ Η συμμόρφωση

J. Piaget - Θεωρία της Ψυχογένεσης Αφομοίωση και συμμόρφωση (II)

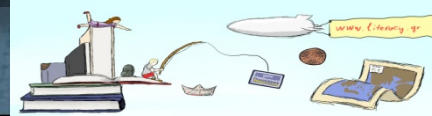
- o **Αφομοίωση**
- ✓ Η αφομοίωση, κατά τον Piaget, ουσιαστικά είναι η ενσωμάτωση των αντικειμένων σε σχήματα.
- ✓ Είναι μια διαδικασία κατά την οποία οι νέες πληροφορίες ενσωματώνονται στις ήδη υπάρχουσες δομές γνώσεων, η εμπειρία του παρελθόντος εφαρμόζεται στο παρόν.
- ✓ Πρόκειται για μια απόπειρα συνδιαλλαγής με το περιβάλλον κατά την οποία το παιδί χρησιμοποιώντας τα ανάλογα με το στάδιο ανάπτυξης του γνωστικά σχήματα, δρα πάνω στο περιβάλλον προσπαθώντας να το ταιριάξει με την ήδη υπάρχουσα δομή.
(Ρίτσμοντ, 1970, Παπαμιχαήλ, 1988, Donaldson, 1991, Βοσνιάδου 1992, Bliss, 1994)

J. Piaget - Θεωρία της Ψυχογένεσης Αφομοίωση και συμμόρφωση (II)

- ο **Συμμόρφωση**
- ✓ Είναι η διαδικασία κατά την οποία οι δομές των γνώσεων τροποποιούνται, για να προσαρμοστούν στις καινούργιες καταστάσεις.
- ✓ Η εμπειρία του παρελθόντος προσαρμόζεται, ώστε να περιλαμβάνει και το παρόν.
- ✓ Πρόκειται για την προσπάθεια του οργανισμού να εναρμονίσει τη συμπεριφορά του με το περιβάλλον, να συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις κάθε περίπτωσης και να αλλάξει ανάλογα.
- ✓ Κατά τη συμμόρφωση το υποκείμενο ενσωματώνει τη νέα γνώση στο πλαίσιο γνώσεων που ήδη κατέχει αναδομώντας τη.

(Ρίτσομντ, 1970, Donaldson, 1991, Βοσνιάδου, 1992, Χριστοφίδη-Ενρίκες, 1997)

J. Piaget - Θεωρία της Ψυχογένεσης Αφομοίωση και συμμόρφωση (III)

- ο Αφομοίωση και συμμόρφωση
 - ✓ αποτελούν στην ουσία αντίθετες δυνάμεις, γιατί, ενώ η αφομοίωση επιδιώκει την διατήρηση της υπάρχουσας κατάστασης, η συμμόρφωση οδηγεί προς την αλλαγή της.
 - ✓ Αλλά είναι και δυνάμεις συμπληρωματικές, γιατί συμβαίνουν ταυτόχρονα και είναι αδύνατον να διαχωρίσουμε τη μια από την άλλη.
- ο Μέσα από μια συνεχή αντιστάθμιση των εξωτερικών ερεθισμάτων του υποκειμένου, αφομοίωση και συμμόρφωση εξισορροπούνται (μηχανισμός της αυτορρύθμισης ή εξισορρόπησης) (Βοσνιάδου, 1992).
- ο Με το μηχανισμό εξισορρόπησης το άτομο έρχεται σε αλληλεπίδραση με το περιβάλλον αφομοιώνοντας νέες και διαφορετικές πραγματικότητες από αυτές που ήδη κατέχει και μετατρέποντας το δικό του τρόπο σκέψης, έτσι ώστε να προσαρμοστεί στο νέο χαρακτήρα της κατάστασης και να κατανοήσει το μέχρι τότε άγνωστο, παράγοντας με αυτό τον τρόπο νέες γνωστικές δομές (Bliss, 1994).

J. Piaget - Θεωρία της Ψυχογένεσης Αφομοίωση και συμμόρφωση (IV)

- ο Το υποκείμενο, μέσα από την ενεργό αφομοιωτική και εξισορροπητική δράση του, ενσωματώνει τα αντικείμενα στα γνωστικά του σχήματα και παράγει γνώση.
- ο Η παραγωγή γνώσης, επομένως, έχει την αφετηρία της στην ισορροπία ανάμεσα στην αφομοίωση των αντικειμένων και τη δραστηριότητα του υποκειμένου, καθώς και την προσαρμογή αυτής της δραστηριότητας στα αντικείμενα (Πιαζέ, 1981).
- ο Σε ορισμένες χρονικές περιόδους οι διαδικασίες της αφομοίωσης και της συμμόρφωσης, τείνοντας στην εξισορρόπηση, προκαλούν αλλαγές στις υπάρχουσες γνωστικές δομές, οδηγώντας έτσι το παιδί σε μια διαφορετική περίοδο ανάπτυξης (Βοσνιάδου, 1992).

Η Ψυχογένεση της γραφής κατά την Ε. Ferreiro (I)

- ο Η Ε. Ferreiro αντιτέθηκε στην μέχρι τότε ισχύουσα αντίληψη, ότι η γραφή αποτελεί μια τεχνική μεταγραφή του προφορικού λόγου.
- ο Επικέντρωσε το ενδιαφέρον της στην κατανόηση της γραφής από το παιδί, τονίζοντας ότι η εκμάθησή της είναι κάτι τελείως διαφορετικό από την εκμάθηση μιας τεχνικής.
- ο Ουσιαστικά δεν μελέτησε τη γραφή και την ανάγνωση αυτή καθ' αυτή, αλλά την κατανόηση της εξέλιξης των συστημάτων των ιδεών που τα παιδιά οικοδομούν αναφορικά με τη φύση του κοινωνικού αντικειμένου, που είναι το γραπτό σύστημα.
- ο Για αυτό το λόγο έθεσε το ερώτημα, αν μπορεί η γραφή να αντιμετωπιστεί ως ένα αντικείμενο γνώσης για το παιδί.
- ο Βασική μέριμνα της ήταν η εφαρμογή Πιαζετινών ιδεών στη μελέτη της ανάπτυξης της γραφής από τα παιδιά.
- ο Πίστευε ότι το καθοριστικό στην θεωρία του Piaget δεν ήταν το υλικό, αλλά η οπτική στην προσέγγιση του παιδιού, που το αντιμετώπιζε ως άτομο το οποίο σκέπτεται με ένα τέτοιο τρόπο που, αν και με μια πρώτη εξέταση μπορεί να φανεί στους ενήλικες παράξενος, έχει, ωστόσο, τη δική του λογική (Ferreiro, 1998).

Η Ψυχογένεση της γραφής κατά την E. Ferreiro (II)

- ο Μελετώντας, λοιπόν, γραπτές παραγωγές των παιδιών και συζητώντας μαζί τους, διαπίστωσε ότι υπάρχει μια εξέλιξη της ικανότητας γραφής στο παιδί, πριν αρχίσει η τυπική διδασκαλία της στο σχολείο. Πρόκειται για μια διαδικασία που φαίνεται να ισχύει σε κάθε αλφαβητική γραφή, ανεξάρτητα από μεθόδους διδασκαλίας, και που εμφανίζεται πριν ακόμα αρχίσει η σχολική εκπαίδευση (Curto et al, τ.Ι, 1998).
- ο Μιλώντας για εξέλιξη δεν αναφέρεται σε μια απλή εξέλιξη, αλλά σε μια γένεση, σε κάτι που γεννήθηκε στηριζόμενο σε αυτό που είχε προηγηθεί, σε μια πραγματική κατασκευή.
- ο Το παιδί γράφοντας περνά μέσα από διάφορα στάδια που δεν είναι τυχαία, αλλά κάθε ένα από αυτά σχετίζεται άμεσα με τη δομή του προηγούμενου.
- ο Δεν πρόκειται, συνεπώς, για μια απλή μετάβαση από το ένα στάδιο στο άλλο, αλλά για μια οικοδόμηση, όπως αυτή εννοείται στην Πιαζετιανή θεώρηση της γνωστικής ανάπτυξης του παιδιού (Ferreiro, 1998).

Η Ψυχογένεση της γραφής κατά την Ε. Ferreiro (III)

- ο Το παιδί, στην προσπάθεια του να κατανοήσει το σύστημα γραφής, αναγκάζεται να τροποποιήσει τις πληροφορίες που λαμβάνει, εφαρμόζοντας αυτό που ο Piaget περιγράφει ως αφομοίωση.
- ο Οι πληροφορίες που το παιδί δέχεται από το περιβάλλον κάποιες φορές γίνονται γρήγορα αποδεκτές από αυτό, κάποιες φορές αγνοούνται, ενώ άλλοτε απορρίπτονται.
- ο Η σχέση ανάμεσα στον προφορικό και το γραπτό λόγο δεν είναι απόλυτα κατανοητή από το παιδί, ακόμη και όταν ανατρέφεται σε ένα πλούσιο από ερεθίσματα γραφής και ανάγνωσης περιβάλλον.
- ο Για αυτό το λόγο τα μικρά παιδιά στοχεύοντας στο να κατανοήσουν τους κανόνες που διέπουν το συμβατικό αναπαραστατικό σύστημα γραφής και τις συμβατικές γραφικές μορφές, αναπτύσσουν ποικίλες υποθέσεις που μπορούν να διακριθούν σε αναπτυξιακά επίπεδα.
(Ferreiro, 1986)

Βασικές αρχές ψυχογένεσης της γραφής (I)

- Η Ferreiro εφαρμόζοντας τις απόψεις του Piaget στην εκμάθηση της γραφής και της ανάγνωσης επεδίωξε να σχηματίσει μια ξεκάθαρη εικόνα:
 - ✓ Των παιδιών ως ενεργών κοινωνιών στη μάθηση
 - ✓ Της λογικότητας των στρατηγικών γραφής και ανάγνωσης που αναπτύσσουν τα μικρά παιδιά και οι οποίες υπάρχει πιθανότητα να φαίνονται παράδοξες στους ενήλικες (Ferreiro, 1986)

Βασικές αρχές ψυχογένεσης της γραφής (II)

- ο Ειδικότερα, οι γενικές αρχές του J. Piaget, που αποτέλεσαν τον βασικό άξονα ανάπτυξης της θεωρίας της E. Ferreiro, είναι οι ακόλουθες:
 - Τα παιδιά δεν μαθαίνουν μόνο τα αντικείμενα, αλλά και τα γνωρίζουν. Δηλαδή, κατά τη διάρκεια της ανάπτυξης τους αποκτούν νέες συμπεριφορές, αλλά κυρίως νέες γνώσεις. Επομένως, και το γραπτό σύστημα πρέπει να θεωρηθεί ως ένα αντικείμενο γνώσης (Ferreiro, 1990).
 - Ο τρόπος που τα παιδιά λειτουργούν στοχεύοντας στη γνώση του γραπτού συστήματος, δε διαφέρει από τον τρόπο που λειτουργούν και στις άλλες περιοχές της γνώσης.
 - ✓ Προσπαθούν να αφομοιώσουν τις πληροφορίες που λαμβάνουν από το περιβάλλον και στην περίπτωση που τους είναι αδύνατον να τις αφομοιώσουν, τις απορρίπτουν αναγκαστικά.
 - ✓ Ουσιαστικά πειραματίζονται με το αντικείμενο της πληροφορίας τους, με σκοπό να ανακαλύψουν τις ιδιότητες του και να εξετάσουν τις υποθέσεις που αναπτύσσουν σχετικά με την κατανόηση του και στη συνέχεια προσπαθούν να αντιληφθούν τα δεδομένα που συγκεντρώνουν ανεξάρτητα από το σύνολο (Ferreiro, 1990, Ferreiro, 1985).

Βασικές αρχές ψυχογένεσης της γραφής (III)

- ✓ Η αναζήτηση από τα παιδιά συνοχής - ειρμού στις πληροφορίες που επεξεργάζονται είναι αυτό που τα ωθεί να δημιουργήσουν σταδιακά αναπτυσσόμενα ερμηνευτικά συστήματα, τα οποία αποτελούν τις «θεωρίες» που επινοούν - αναπτύσσουν αναφορικά με τη φύση και τη λειτουργία του γραπτού συστήματος.
- ✓ Οι θεωρίες αυτές δεν αποτελούν απλά αντανάκλαση του τι έχουν πει τα παιδιά, αλλά πραγματικές δομές - έννοιες (constructions) που φαίνονται πολύ ισχυρές στον τρόπο σκέψης των ενηλίκων (Ferreiro, 1990, Ferreiro, 1985).

Βασικές αρχές ψυχογένεσης της γραφής (IV)

- Τα συστήματα αυτά που τα παιδιά διαμορφώνουν κατά την ανάπτυξη τους δρουν, σύμφωνα με τη θεωρία του Piaget, ως αφομοιωτικά σχήματα.
- ✓ Δηλαδή, αυτά τα συστήματα δρουν ως σχήματα με τη βοήθεια των οποίων οι πληροφορίες ερμηνεύονται, δίνοντας τη δυνατότητα στα παιδιά να αντιληφθούν τη γραφή, να νοηματοδοτήσουν τη σχέση τους μαζί της.
- ✓ Όταν αυτά τα συστήματα διαμορφωθούν, τα σχήματα παραμένουν ενεργά, χωρίς βασικές αλλαγές, για όσο χρονικό διάστημα είναι σε θέση να βοηθούν τα παιδιά να «αντιληφθούν» τον κόσμο (Ferreiro, 1990, Ferreiro, 1985).

Βασικές αρχές ψυχογένεσης της γραφής (V)

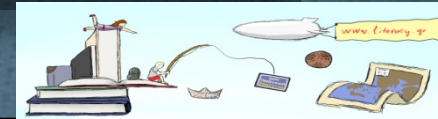
- Μόλις, όμως, οι νέες πληροφορίες καταστήσουν αυτά τα σχήματα ανενεργά, τότε τα παιδιά πρέπει να τα τροποποιήσουν.
- ✓ Αρχικά προσπαθούν να κάνουν μικρές ανακατατάξεις, έτσι ώστε να διατηρήσουν όσο γίνεται περισσότερο το πρωταρχικό σχήμα.
- ✓ Ωστόσο, εξελικτικά υποχρεώνονται να αναδιοργανώσουν τα συστήματά τους, διατηρώντας κάποια από τα πρωταρχικά στοιχεία και επαναπροσδιορίζοντάς τα καθώς αυτά γίνονται μέρος ενός καινούργιου συστήματος.
- ✓ Η αλλαγή ενός ήδη υπαρκτού συστήματος οφείλεται κυρίως στην ανάγκη των παιδιών να ενσωματώσουν τις νέες πληροφορίες που δέχονται σ' αυτές που ήδη έχουν αφομοιώσει, αλλά και στην ανάγκη να ανακαλύψουν μια εσωτερική συνεκτικότητα (Ferreiro, 1990, Ferreiro, 1985).

Στάδια ανάπτυξης του γραπτού λόγου κατά την Ε. Ferreiro (I)

ο Μέσα από :

- ✓ την ταξινόμηση παραγωγών των παιδιών
- ✓ τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την παρατήρηση τους καθώς γράφουν και
- ✓ τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την συζήτηση μαζί τους για τα γραπτά τους,

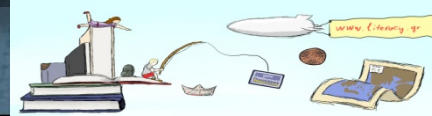
η Ε. Ferreiro καταλήγει στην ύπαρξη τριών γενικών σταδίων εξέλιξης της γραφής

Στάδια ανάπτυξης του γραπτού λόγου κατά την Ε. Ferreiro (II)

1^ο Στάδιο: τα παιδιά αναζητούν κριτήρια, για να διαφοροποιήσουν τις δύο βασικές μορφές γραφικής αναπαράστασης, τις ζωγραφιές και τη γραφή.

- ο Αναζητούν τις συνθήκες που επιτρέπουν σε ένα τμήμα της γραφής να είναι αναγνώσιμο, ερμηνεύσιμο και με νόημα.
- ο Διαμορφώνουν:
 - ✓ την αρχή της ελάχιστης ποσότητας
 - ✓ την αρχή της εσωτερικής ποιοτικής διαφοροποίησης (Ferreiro, 1985, Ferreiro, 1990)

Στάδια ανάπτυξης του γραπτού λόγου κατά την Ε. Ferreiro (III)

2^ο Στάδιο: τα παιδιά αναζητούν αντικειμενικές διαφορές μεταξύ των διαφόρων γραπτών σειρών, έτσι ώστε να τους αποδώσουν διαφορετικές ερμηνείες

- ο Διαπραγματεύονται ποιοτικές και ποσοτικές συνθήκες, όπως:
 - ✓ το μέγιστο και ελάχιστο αριθμός γραμμάτων για τη γραφή ενός ονόματος
 - ✓ τη χρήση διαφορετικών γραμμάτων
 - ✓ την αλλαγή κάποιων γραμμάτων για διαφορετικές λέξεις (Ferreiro, 1990)

Στάδια ανάπτυξης του γραπτού λόγου κατά την Ε. Ferreiro (IV)

3^ο Στάδιο: είναι εμφανής η «φωνητικοποίηση» του γραπτού λόγου, με εμφανείς τις επιδράσεις που το παιδί δέχεται από το περιβάλλον και κυρίως από τη γραφή του ονόματός του

ο Τα παιδιά διαμορφώνουν 3 υποθέσεις:

✓ Συλλαβική υπόθεση

- Τα παιδιά αναζητούν τρόπους, για να ελέγξουν τις διαφοροποιήσεις στην ποσότητα των γραμμάτων που απαιτούνται, για να γράψουν τη λέξη που επιθυμούν.

- Αρχίζουν να συνειδητοποιούν ότι η γραπτή αναπαράσταση στο αλφαβητικό σύστημα εστιάζεται αποκλειστικά στην ηχητική μορφή της λέξης.

- Οι συλλαβές αντιστοιχούν σε γράμματα

✓ Συλλαβικο-αλφαβητική υπόθεση

- Αφήνουν σταδιακά την αντιστοίχιση γράμμα-συλλαβή και, σταδιακά, εμφανίζονται ορισμένα γράμματα που αντιπροσωπεύουν κάποιες μικρότερες ηχητικές ενότητες.

✓ Αλφαβητική υπόθεση

- Αρχίζουν να αντιλαμβάνονται τη φύση του αλφαβητικού συστήματος, χωρίς, όμως, να λαμβάνουν υπόψη τα ορθογραφικά χαρακτηριστικά της γλώσσας (Ferreiro, 1985, Ferreiro, 1990).

Βιβλιογραφία

- o Bliss, J. (1994). Η σημασία του Piaget για την έρευνα με τις αντιλήψεις των παιδιών. Στο Κουλαϊδής, Β. *Αναπαραστάσεις του φυσικού κόσμου. Γνωστική, Επιστημολογική και διδακτική Προσέγγιση*. Αθήνα: Gutenberg
- o Βοσνιάδου, Στ. (1992). Γνωστική εξέλιξη και εκπαιδευτική διαδικασία. Στο Βοσνιάδου Στ., *Κείμενα εξελικτικής ψυχολογίας: Σκέψη*. Αθήνα: Gutenberg
- o Curto, L., Morillo, M. & Texido, M. (1998). *Γραφή και ανάγνωση. Πώς μαθαίνουν τα παιδιά γραφή και ανάγνωση* (επιστ. ευθύνη Βαρνάβα-Σκούρα, Τζ.), τ. Ι, Αθήνα: ΟΕΔΒ.
- o Donaldson, M. (1991). *Η σκέψη των παιδιών* (επιμ. Βοσνιάδου Στ.). Αθήνα: Gutenberg
- o Ferreiro, E. (1985). Literacy development: a psychogenetic perspective. In Olson, D. R., Torrance, N. & Hildyard, A. (eds). *Literacy, Language and Learning*. Cambridge: Cambridge University Press
- o Ferreiro, E. (1986). The interplay between information and assimilation in beginning literacy. In Teal, W. & Sulzby, E. (eds). *Emergent literacy: Writing and reading*. Norwood, N.J.: Ablex
- o Ferreiro, E. (1990). Literacy Development: Psychogenesis. In Goodman, Y.M. (ed). *How children construct literacy. Piagetian Perspectives*. Newark: International Reading Association
- o Ferreiro, E. (1998). Διαδικασίες νοηματοποίησης της γραπτής γλώσσας. *Παραδείγματα από παιδιά σε διαφορετικές χώρες. Στο Βαρνάβα-Σκούρα, Τζ. (επιστ. ευθύνη). Το παιδί και η γραφή. Μια σχέση κλειδί για τη δια βίου μάθηση. Η δομητική προσέγγιση της γραπτής γλώσσας*. Δήμερο σεμινάριο στα πλαίσια του ευρωπαϊκού έτους για τη δια βίου μάθηση. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Βιβλιογραφία

- o Ferreiro, E. (1998). Συνοψίζοντας τις βασικές θέσεις. Στο Στο Βαρνάβα-Σκουρα, Τζ. (επιστ. ευθύνη). *Το παιδί και η γραφή. Μια σχέση κλειδί για τη δια βίου μάθηση. Η δομητική προσέγγιση της γραπτής γλώσσας*. Διήμερο σεμινάριο στα πλαίσια του ευρωπαϊκού έτους για τη δια βίου μάθηση. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
- o Ματσαγγούρας, Η. (1988). *Στρατηγικές διδασκαλίας. Η κριτική σκέψη στη διδακτική πράξη*. Αθήνα: Gutenberg
- o Μπρενγκιέ, Ζ-Κ. (1978). *Ελεύθερες συζητήσεις με το Ζαν Πιαζέ*. Αθήνα: Καστανιώτης
- o Παπαμιχαήλ, Γ. (1988). *Μάθηση και κοινωνία. Η εκπαίδευση στις θεωρίες της γνωστικής ανάπτυξης*. Αθήνα: Οδυσσέας
- o Πιαζέ, Ζ. (1969). *Ψυχολογία και Παιδαγωγική*, (επιμ. Ανθουλιάς, Τ.). Αθήνα: Νέα Σύνορα
- o Πιαζέ, Ζ. (1981). *Ψυχολογία και επιστημολογία, για μια Θεωρία της γνώσης* (μετ. Γ. Λογοθέτης) Αθήνα: Υποδομή
- o Piaget, J. (1979). *Προβλήματα Γενετικής Ψυχολογίας*. Αθήνα: Υποδομή
- o Piaget, J. (1980). The Psychogenesis of Knowledge and Its Epistemological Significance. In Piattelli - Palmarini, M. (ed). *Language and Learning. The Debate between Jean Piaget and Noam Chomsky*. London : Routledge & Kegan Paul
- o Ρίτσμοντ, Π. (1970). *Εισαγωγή στον Πιαζέ*. Αθήνα: Υποδομή
- o Χριστοφίδη-Ενρίκες, Α. (1997). *Ο Πιαζέ και το σχολείο*. Αθήνα: Εκκρεμές

